

การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเพื่อส่งเสริม
การท่องเที่ยวในจังหวัดปทุมธานี*
CULTURAL TOURISM RESOURCE MANAGEMENT OF THE MON COMMUNITY TO
PROMOTE TOURISM IN PATHUM THANI PROVINCE

เบญยาศิริ งามสะอาด

Benyasiri Ngamsaad

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยปทุมธานี ปทุมธานี ประเทศไทย

Graduate school, Pathumthani University, Pathum Thani, Thailand

Corresponding author E-mai: m.ngamsaad@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดปทุมธานี 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยแบบผสม ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 20 คน และวิธีเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวมีการวางแผน มีการจัดสรรงบประมาณและมีการถ่ายโอนอำนาจในการจัดการการท่องเที่ยวให้กับท้องถิ่น ประชาชนมีความประทับใจกับการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว มีการปรับปรุงระบบขนส่งและทางระบายน้ำ มีการจัดอบรมให้ประชาชนและเยาวชนเป็นเจ้าของบ้านที่ดีสามารถสร้างแรงดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ มีความพร้อมทั้งที่พัก ร้านอาหารและห้องน้ำสาธารณะ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวมีกิจกรรมเกี่ยวกับวิถีชาวบ้านและมีกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสร่วมทำกิจกรรม ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวแสดงความคิดเห็นว่าชาวบ้านเป็นมิตรดีและเยาวชนที่ไกด์นำเที่ยวทำหน้าที่ได้ประทับใจ ปัจจัยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญที่มีผลต่อการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยภาพรวมได้แก่ ด้านการตัดสินใจวางแผนและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว (X_1) ด้านการท่องเที่ยวเป็นการจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (X_4) และ ด้านประชาชนในชุมชนควรจะได้รับ (X_6) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยที่ 0.629 0.712 และ 0.642 ตามลำดับ และค่าสัมประสิทธิ์ในการทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.781 หรือสามารถทำนายพฤติกรรมปกป้องกันยาเสพติดของนักเรียนโดยภาพรวมได้ร้อยละ 78.1

คำสำคัญ: การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, ส่งเสริมการท่องเที่ยว, ชาวมอญ

Abstract

The objectives of this research article were to 1) to study the management of cultural tourism resources of the Mon community to promote tourism in Pathumthani Province; 2) to study the factors affecting the management of cultural tourism resources of the Mon community to promote tourism in Pathum Thani Province. It was a mixed research method, consisting of quantitative research and qualitative research, qualitative research, by interviewing 20 key

informants and quantitative methods by distributing questionnaires, from 400 samples were selected. The research found that; The ability to organize a tourism program, budget was allocated and tourism management authority was transferred to the local authority. People were impressed with the organization of tourism programs. In terms of accessibility, transport and drainage systems were improved. There was training for people and young people to be good owners of houses that could create traction to see tourists. Having room availability restaurants and public restrooms. In terms of tourism activities, there were activities related to the villagers' way of life and there were activities that allow tourists to have the opportunity to participate in activities. In terms of the service of the attractions, tourists commented that the villagers were friendly and the youth that the tour guide performed was impressed. Factors of cultural tourism of the Mon community affecting the management of cultural tourism resources of the Mon community to promote tourism, overall, including Tourism planning and development decisions (X_1), Tourism is sustainable tourism management and development (X_4) and community people should receive (X_6) with regression coefficients of 0.629, 0.712 and 0.642 respectively, and the prediction coefficient (R^2) was 0.781 or able to lead the overall drug prevention behavior of 78.1% of the students.

Keywords: Cultural Tourism Resource Management, Promote tourism, Mon people

บทนำ

ปัจจุบันกระแสการตื่นตัวด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยวและสถานศึกษาในระดับต่าง ๆ ที่ต้องแสวงหาความรู้ หาประสบการณ์ เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับ วัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนในแต่ละท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะจังหวัดที่มีวามหลากหลายทางชาติพันธุ์ ย่อมมีประวัติศาสตร์ความเป็นมา โบราณสถาน โบราณวัตถุ รวมถึงวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตท้องถิ่นและทรัพยากรทางธรรมชาติด้านการท่องเที่ยวที่สืบทอดมาแต่ครั้งบรรพบุรุษ มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะและคงยังได้รับการอนุรักษ์สืบสานมายังรุ่นลูกหลานในปัจจุบัน ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวสูง มีความสมบูรณ์ ความหลากหลายทางด้านการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศาสนาอันแสดงถึงอารยธรรมความเจริญของท้องถิ่นนั้น ๆ รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่เป็นศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่แตกต่างกันไปในแต่ละสังคมซึ่งมีความโดดเด่นทางด้านเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เหล่านี้สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างมากทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติได้อย่างต่อเนื่อง (พจนาน บุญคุ้ม, 2550)

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและชุมชนนั้น เป็นการจัดการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมภายในชุมชน โดยทั่วไปแล้ว เรามักจะคุ้นเคยกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่เป็นวิธีการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเป็นการพัฒนาชุมชนในชนบทที่ ใกล้ชิดธรรมชาติและมีวัฒนธรรมเป็นของชุมชนเอง (เกิดชาย ช่วยบำรุง, 2550) เป็นกระบวนการทางสังคมและเศรษฐกิจ ที่ส่งเสริมให้บุคคล องค์กร และชุมชน มีความเป็นตัวของตัวเอง สามารถควบคุมตนเอง มีความสามารถในการเลือก และกำหนด อนาคตของตนเอง ชุมชน และสังคมได้ด้วยการใช้ การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือผลักดันให้เกิดความเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจของชุมชน การนำกลยุทธ์การสื่อสารมาใช้ในการปรับทิศทางทางการท่องเที่ยว โดยหลายกลยุทธ์มุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับ การสร้างการรับรู้ ความเข้าใจกับการท่องเที่ยวในมิติของการได้เรียนรู้ การสร้างประสบการณ์ที่มี

ค่า ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และกระแสการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ และการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น (กนกพร ทรงเจียรระพานิช, 2552) ที่ผ่านมาจะพบว่า ชุมชนท่องเที่ยวหลายแห่ง ต้องประสบปัญหามากมาย บางชุมชนปรับเปลี่ยน จนสูญเสียอัตลักษณ์ของชุมชน ความล้มเหลวในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนส่วนหนึ่ง ยังเป็นผลมาจากการรับเอาวัฒนธรรมจากภายนอกเข้ามาอย่างรวดเร็ว เกิดกระแสการลอกเลียนแบบ ทำให้สูญเสียเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ในขณะที่บางชุมชนมุ่งนำเสนอทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด และนักท่องเที่ยว โดยมองข้ามสิ่งที่เป็นรากแก้วสำคัญของชุมชน มองข้ามสิ่งที่เป็นภูมิปัญญาของชุมชน รวมถึงมองข้ามกระบวนการสื่อสารที่จะทำให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนคงอยู่ได้อย่างยั่งยืน (ชนัญ วงษ์วิภาค, 2545)

จังหวัดปทุมธานี เป็นจังหวัดหนึ่งที่ใกล้กับกรุงเทพมหานคร แต่มีวิถีชีวิตแตกต่างกับกรุงเทพมหานครมาก เนื่องจากจังหวัดปทุมธานียังคงมีบรรยากาศชนบท มีการดำเนินชีวิตตามแบบวิถีไทยรามัญ มีขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมที่เก่าแก่ โดยชุมชนชาวมอญจังหวัดปทุมธานีเป็นชุมชนที่ถูกกล่าวถึงในแง่ของชุมชนท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์มอญที่เก่าแก่ แต่เดิมท้องถิ่นแถบนี้เป็นที่อยู่อาศัยของคนไทย ภายหลังมีชาวมอญอพยพเข้ามาอยู่อาศัยอย่างต่อเนื่อง แต่ทั้งสองชาติก็อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขภายใต้ร่มเงาของพุทธศาสนา นอกจากนี้จังหวัดปทุมธานียังเป็นแหล่งโบราณคดีที่สำคัญของประเทศไทยแห่งหนึ่งจากหลักฐานที่ค้นพบไม่ว่าจะเป็น วัด เต่าโอง อ่าง เครื่องปั้นดินเผา ต่อมสามโคก หม้อข้าวแช่ และอิฐมอญ แสดงให้เห็นว่าเป็นแหล่งอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผาที่สำคัญแหล่งหนึ่ง รวมทั้งยังหลงเหลือและรักษาวินัยชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีที่สำคัญอยู่ เช่น การทำข้าวแช่ การกวนข้าวทิพย์ (สยามรัฐ, 2562) นอกจากนี้ สถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดปทุมธานียังมีศาสนสถาน และวัดวาอาราม ร่องรอยของมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่นสะท้อนถึงประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของคนมอญ ในปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐได้พยายามฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวไทยรามัญให้กลับมาอีกครั้งเพื่อจรรโลงไว้ซึ่งแบบอย่างอันดีงามของท้องถิ่น ในอนาคตอันใกล้ จังหวัดปทุมธานีจะเป็นจังหวัดปริณทลที่มีรูปแบบทางวัฒนธรรมพื้นบ้านโดยวิถีชีวิตของผู้คนจะดำเนินควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความจำเป็นในการศึกษาทรัพยากรเชิงวัฒนธรรมชุมชนมอญ เพื่อเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ดำเนินไปในทิศทางที่ยั่งยืน และให้นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ หน่วยงานภาครัฐ ประชาชนในพื้นที่ และผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้เข้าใจถึงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดปทุมธานี เพื่อหาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ครอบคลุมทุกด้านและมีความยั่งยืน (พิชญานี เชิงศิริ ไชยยะ, 2564)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดปทุมธานี โดยใช้แนวคิด ทฤษฎีของกุลธิดา สามะพุทธิ ประกอบด้วย 1) ด้านการตัดสินใจวางแผนและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว 2) ด้านการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวภายในชุมชน 3) ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวยึดความสมดุลทางวัฒนธรรมและวิถีชุมชน 4) ด้านการท่องเที่ยวเป็นการจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 5) ด้านชุมชนควรจะมีบทบาทในการวางแผน 6) ด้านประชาชนในชุมชนควรจะได้รับ (กุลธิดา สามะพุทธิ, 2540) มาเป็นการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดปทุมธานี เพื่อหาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้ครอบคลุมทุกด้านและมีความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งใน 2 อำเภอ คือ อำเภอเมือง และอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำนวน 232,439 คน (กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย, 2560)

2. กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 400 คน ซึ่งขนาดกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการแทนค่าสูตรของ Taro Yamane (Yamane, T., 1973) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

เมื่อ

n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N แทน จำนวนประชากรทั้งหมด

e แทน ค่าความคลาดเคลื่อนกลุ่มตัวอย่าง (0.05%)

ประชากรทั้งหมดมี 232,439 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

แทนค่า

$$n = \frac{232,439}{1+(232,439)(0.05)^2}$$

$$n = \frac{232,439}{1+(232,439)(0.0025)}$$

$$= 399.31 \quad \text{ปัดเศษเป็น} \quad \text{จำนวน 400 คน}$$

ผู้ศึกษาวิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratify random sampling) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ลำดับที่	จ.ปทุมธานี	อำเภอ	ประชากร/คน	กลุ่มตัวอย่าง/คน
1		เมืองปทุมธานี	179,876	309
2		สามโคก	52,563	91
รวมทั้งหมด			232,439	400

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามเชิงปริมาณ แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ รายได้

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการตัดสินใจวางแผนและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว 2) ด้านการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวภายในชุมชน 3) ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวยึดความสมดุลทางวัฒนธรรมและวิถีชุมชน 4) ด้านการท่องเที่ยวเป็นการจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 5) ด้านชุมชนควรจะมีบทบาทในการวางแผน 6) ด้านประชาชนในชุมชนควรจะได้รับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว 2) ด้าน

ความสามารถในการเข้าถึง 3) ด้านสิ่งดึงดูดใจ 4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 5) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว 6) ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว

2. แบบสอบถามเชิงคุณภาพ เป็นแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบคำถามปลายเปิดโดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นได้โดยอิสระ ตาม

ข้อคำถามนั้น ๆ

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

1. ศึกษาเนื้อหาสาระจากทฤษฎี แนวคิด หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. กำหนดกรอบข้อคำถามตามโครงสร้าง และวิเคราะห์ประเด็นคำถาม

3. สร้างข้อคำถามตามประเด็นที่วิเคราะห์

4. สร้างแบบสอบถามการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวทางการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

5. นำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและข้อเสนอแนะ จากนั้นนำมาวิเคราะห์ค่าความตรงเชิงโครงสร้างโดยการวิเคราะห์ค่า IOC และข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ซึ่งถือว่าเป็นข้อคำถามที่ใช้ได้ ซึ่งได้ค่า IOC เท่ากับ 0.80

6. นำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรึกษากับที่ปรึกษา เพื่อปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

7. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงและไปทดลอง (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach พบว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 ซึ่งมีความเชื่อมั่นในระดับสูง

8. ปรับปรุงและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาวิจัย ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ทำหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูล

2. นำแบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด พร้อมทั้งหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามไปมอบให้กลุ่มตัวอย่าง อธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย การกรอกข้อมูลโดยผู้วิจัยและทีมงานช่วยแจกแบบสอบถาม และช่วยเก็บข้อมูลแบบสอบถามด้วยตนเอง

3. นำแบบสัมภาษณ์ จำนวน 20 ชุด พร้อมทั้งหนังสือขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์ ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นได้โดยอิสระ ตามข้อคำถามนั้น ๆ โดยผู้วิจัยจัดบันทึกและบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้จากการวิจัยครั้งนี้ ทำการวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data) ตามแนวทางวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ได้รับแบบสอบถามที่มีความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูลจำนวน 400 ชุดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด

2. แปลงข้อมูลที่ได้ในแบบสอบถามเป็นรหัสตัวเลข (Code) ตามคู่มือที่เตรียมไว้ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

3. นำข้อมูลในรูปของรหัสไปบันทึกในคอมพิวเตอร์แล้วทำการประมวลผลข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผู้วิจัยได้กำหนดช่วงการแปรผลค่าเฉลี่ยของข้อมูล โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยตามแบบของ เบสท์ (Best, J. W., 1993) ซึ่งแบ่งช่วงของการแปลผลออกเป็น 5 ช่วง ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็นมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็นกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.51	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็นน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยเรื่อง การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์สถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อใช้ Item-Total Correlation โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple Correlation) ของ Pearson's Correlation
2. สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)
3. สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่เข้าสมการ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ และประสบการณ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ นายยกองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี จำนวน 1 คน นายอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี จำนวน 1 คน นายอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำนวน 1 คน นายกเทศมนตรีเมืองปทุมธานี จำนวน 1 คน นายกเทศมนตรีตำบลสามโคก จำนวน 1 คน และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยว จำนวน 15 คน รวมทั้งหมด จำนวน 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เป็นแบบคำถามปลายเปิดโดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นได้โดยอิสระ ตามข้อคำถามนั้น ๆ มี 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว 2) ด้านความสามารถในการเข้าถึง 3) ด้านสิ่งดึงดูดใจ 4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 5) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว และ 6) ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ข้อมูล
2. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ไปสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลด้วยตนเองพร้อมด้วยการจดบันทึกภาคสนาม

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) หลังจากผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว จากนั้นรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ และนำมาถอดเทป วิเคราะห์ข้อมูลโดยศึกษาข้อมูลเหล่านั้นอย่างละเอียด จับประเด็นใจความหลัก จัดกลุ่มข้อมูล พิจารณา

เชื่อมโยงความเหมือนและความแตกต่าง แล้วจึงนำเสนอข้อค้นพบทั้งหมดในรูปแบบความเรียง ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และจากแนวคิดการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดปทุมธานี สามารถรายงานผลการศึกษา ได้ดังนี้

1. ศึกษาการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดปทุมธานี

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว 6 ด้าน

การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1 ด้านความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว	4.02	0.782	มาก	1
2 ด้านความสามารถในการเข้าถึง	4.00	0.865	มาก	2
3 ด้านสิ่งดึงดูดใจ	3.98	0.547	มาก	3
4 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	3.91	0.786	มาก	4
5 ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	3.82	0.882	มาก	5
6 ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว	3.81	0.966	มาก	6
รวม	3.65	1.095	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 1.095) เมื่อพิจารณารายด้านเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.782) ด้านความสามารถในการเข้าถึง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.865) ด้านสิ่งดึงดูดใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.547) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับ ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.786) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว อยู่ในระดับ ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.882) และด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.996)

ทั้งนี้ ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า

ด้านความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว ข้อมูลที่ได้ตัวแทนภาครัฐแสดงให้เห็นว่ามีการวางแผนและมีการใช้งบประมาณช่วยเหลือแม่จะเล็กน้อยก็ตาม และมีการถ่ายโอนอำนาจในการจัดการให้กับท้องถิ่น ประชาชนมีความประทับใจกับการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยยกย่องว่ามีความหลากหลายแสดงให้เห็นถึงการทำงานร่วมกันของภาครัฐและชุมชน

ด้านความสามารถในการเข้าถึง ภาครัฐ ได้มีการปรับปรุงระบบขนส่งและทางระบายน้ำ อย่างไรก็ตามยังคงมีน้ำขังในบางจุด ประชาชนมีความเห็นว่าการเดินทางสะดวก และมีความปลอดภัยสูง

ด้านสิ่งดึงดูดใจ ภาครัฐได้มีการให้ความรู้ จัดการอบรมให้ประชาชนและเยาวชนเป็นเจ้าของบ้านที่ดี ซึ่งสามารถสร้างดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ โดยนักท่องเที่ยวแสดงความเห็นประทับใจในหลายด้าน

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ประชาชนนักท่องเที่ยวแสดงความเห็นว่า มีความสะดวกมาก มีความพร้อมทั้งห้องพัก ร้านอาหารและห้องน้ำสาธารณะ

ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับวิถีชาวบ้าน และมีกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสร่วมทำกิจกรรม สร้างความประทับใจได้มาก

ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวแสดงความเห็นว่าชาวบ้านเป็นมิตรดีและเยาวชนที่ไกด์นำเที่ยวก็ทำหน้าที่ได้ประทับใจ

2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดปทุมธานี

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติทดสอบพหุคูณของตัวแปรที่มีผลต่อความต้องการของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาล

องค์ประกอบ	B	β	t	Sig.
CONSTANT	9.432			
การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (X1)	0.429	0.558	24.619	0.000
ความรู้ ความเข้าใจในอำนาจหน้าที่ของเทศบาล (X2)	0.512	0.624	31.372	0.000
ความรวดเร็วในการให้บริการ(X4)	0.642	0.635	22.445	0.000
การให้บริการด้วยความเสมอภาค (x9)	0.986	0.552	18.120	0.001

R = 0.892 F = 560.61 Sig = 0.000 R² = 0.792

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 หลังจากการทำ stepwise พบว่าตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สำคัญต่อความต้องการของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลโดยภาพรวม (Y) ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (X₁) ความรู้ ความเข้าใจในอำนาจหน้าที่ ของเทศบาล (X₂) ความรวดเร็วในการให้บริการ(X₄) และ การให้บริการด้วยความเสมอภาค (X₉) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย 0.429 0.512 0.642 และ 0.896 ตามลำดับ และมีค่าสัมประสิทธิ์ในการทำนาย (R²) เท่ากับ 0.792 หรือ สามารถทำนาย ความต้องการของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลโดยภาพรวม ได้ร้อยละ 79.2

สมการที่ได้จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้ามาสมการ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถเขียนสมการการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y = 9.432 + 0.429 (X_1) + 0.512 (X_2) + 0.642 (X_4) + 0.986 (X_9)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = 0.558 (X_2) + 0.624 (X_3) + 0.635 (X_5) + 0.986 (X_9)$$

อภิปรายผล

1. การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดปทุมธานี ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อปัจจัยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ 6 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 1.018) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการตัดสินใจวางแผนและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว มีกิจกรรมที่เหมาะสมอันเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ วิถีชุมชนที่เหมาะสม ด้านการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวภายในชุมชน เป็นการเที่ยวในชุมชนที่กระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนทั้งการท่องเที่ยวในวันเดียวและการท่องเที่ยววันหยุด ด้านการพัฒนา การท่องเที่ยวด้วยความสมดุลทางวัฒนธรรมและวิถีชุมชน ช่วยสร้างความเข้าใจกับชีวิตพื้นบ้าน ส่งเสริมคุณค่าวัฒนธรรมไทยและส่งเสริมวิถีชีวิตพื้นบ้าน ด้านการท่องเที่ยวเป็นการจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีความเหมาะสมของการควบคุมผลกระทบธรรมชาติและเหมาะสมของการจัดการท่องเที่ยว ด้านชุมชนควรจะมีบทบาทในการวางแผน การมีส่วนร่วมของชุมชนในกำหนดตัวชี้วัด การวางแผน

และ ด้านประชาชนในชุมชนควรจะได้รับ ได้ประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน ชุมชนได้ประโยชน์เชิงคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ได้ประโยชน์จากพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและเชิงเศรษฐกิจที่ดีขึ้น สอดคล้องกับ สุภาพรรณ พานู และคณะ ที่พบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้นแบบในจังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาตั้ง มากที่สุด ในระดับมาก รองลงมา คือ ชุมชนบ้านท่าสว่าง อยู่ในระดับมาก และชุมชนบ้านนาแห้ว นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับปานกลางตามลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านราคาและค่าใช้จ่าย รองลงมา คือ ด้านสถานที่และการคมนาคมขนส่ง และมีความพึงพอใจน้อยที่สุดในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ (สุภาพรรณ พานู และคณะ, 2559)

2. ปัจจัยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ ที่มีผลต่อ การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยภาพรวม (Y) ได้แก่ ด้านการตัดสินใจวางแผนและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว (X_1) ด้านการท่องเที่ยวเป็นการจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (X_4) และด้านประชาชนในชุมชนควรจะได้รับ (X_6) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยที่ 0.629 0.712 และ 0.642 ตามลำดับ และค่าสัมประสิทธิ์ในการทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.781 หรือ สามารถทำนายพฤติกรรมปกป้องกันยาเสพติดของนักเรียนโดยภาพรวมได้ร้อยละ 78.1 สอดคล้องกับ ฐิตาภา บำรุงศิลป์ ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ชุมชนมีความต้องการต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในด้านการจัดการ และด้านการเข้าถึงพื้นที่มากที่สุด ในส่วนพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาส่วนใหญ่เดินทางมาเที่ยวส่วนใหญ่มาเพียง 1 วันในช่วงเสาร์อาทิตย์ อีกทั้งยังเดินทางมากับบริษัทท่องเที่ยว สิ่งดึงดูดใจในการเดินทางมาท่องเที่ยวคือมา ชมวิถีชีวิตของชนเผ่า และแหล่งท่องเที่ยวอารยธรรมขอม ส่วนความต้องการของนักท่องเที่ยวในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการด้านการจัดการมากที่สุดและผลการศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่าประกอบด้วยส่วนหลักคือ องค์ประกอบ, คุณลักษณะ, กระบวนการ และ กิจกรรม (ฐิตาภา บำรุงศิลป์, 2559)

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา พบว่า 1) ระดับความต้องการของประชาชนต่อการให้บริการของเทศบาลในจังหวัดปทุมธานี โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการบริการร่วมกับภาคเอกชน/เคาน์เตอร์เซอร์วิส ด้านการจัดเก็บรายได้ ด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพจิต และด้านสวัสดิการและสังคม 2) ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณด้วยวิธี Stepwise พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สำคัญต่อความต้องการของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลโดยภาพรวม (Y) ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (X_1) ความรู้ ความเข้าใจในอำนาจหน้าที่ ของเทศบาล (X_2) ความรวดเร็วในการให้บริการ(X_4) และ การให้บริการด้วยความเสมอภาค (x_9) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย 0.429 0.512 0.642 และ 0.896 ตามลำดับ และมีค่าสัมประสิทธิ์ในการทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.792 หรือ สามารถทำนายความต้องการของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลโดยภาพรวม ได้ร้อยละ 79. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีได้นำตัวแปรด้านความโปร่งใสของการทำงานมาทำการศึกษา ดังนั้นจึงแนะนำให้ผู้สนใจทำวิจัยครั้งต่อไปอาจนำตัวแปรดังกล่าวมาเป็นตัวแปรในการศึกษาวิจัยต่อไปซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร ทรงเจียรพานิช. (2552). นโยบายและการวางแผนกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามโครงการ "เที่ยวไทยครีกครีน เศรษฐกิจไทยคึกคัก" ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กุลธิดา สามะพุทธิ. (2540). การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม : ทางเลือกใหม่ของการเดินทาง. สารคดี, 13(153), 36-38.
- ชนัญ วงษ์วิภาค. (2545). ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพการจัดการการท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ฐิตาภา บำรุงศิลป์. (2559). รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2550). การท่องเที่ยวโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน. กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- พจนา บุญคุ้ม. (2550). การพัฒนารูปแบบการสื่อสารทางการตลาดในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 2 ของประเทศไทย. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พิชญานี เจริญศิริ ไชยยะ. (2564). วิถีชีวิตและอัตลักษณ์ชุมชน อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 11(3), 75-85.
- สยามรัฐ. (2562). ปทุมธานี สายน้ำแห่งรัตนโกสินทร์. เรียกใช้เมื่อ 25 สิงหาคม 2566 จาก <https://siamrath.co.th/n/111746>
- สุภาพรรณ พาบ และคณะ. (2559). การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้นแบบเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ด้วยกระบวนการจัดการความรู้. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์.
- Best, J. W. (1993). Research in education. (4th ed.). Eaglewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.